

Самозахист в небезпечних ситуаціях

Все частіше ми зустрічаємо повідомлення в пресі, по радіо, на телебаченні про зникнення дітей, про пограбування квартир, про хуліганські напади і зґвалтування. Така загострена кримінальна обстановка вимагає загострення почуття безпеки, моральної готовності протистояти злочинцям не тільки в дорослих, але й в дітей.

Тому, дітям важливо знати, що в житті є не тільки світло, а й тінь, про те, що зло можуть творити не тільки Баба Яга і Сірий Вовк, але й знайомий з сусіднього під'їзду, ровесник і навіть...друг. І, виявляється, вчитися протистояти недобрим намірам і вчинкам треба набагато раніше, ніж отримати паспорт, досягнути повноліття, першої зарплати.

Життя повне несподіванок, а часом безпеки. Тому треба бути хоробрим, але й обачним. Слід надіятись на дорослих, на міліцію, але й самому вміти постояти за себе. У першу чергу, старатись не потрапляти в небезпечні ситуації, а коли вже потрапив – знати як себе поводити.

Для наймолодших буде корисною книга Володимира Волкова „Две беседы”. Про те, як поводитись учням молодших класів, коли до них чіпляються підозрілі незнайомці, можна дізнатись з оповідань „Мамина подруга”, „В овраге”, „На чердаке”, „Вежливый дядька”, „Еще об одном дяде”. А ось матеріал для бесіди з самими маленькими за оповіданням „Потерялась” із згаданої книги.

Що робити, коли загубився?

Перш за все не лякайся і не плач. Цим ділу не зарадиш. Навколо тебе завжди є люди. Але до кого звернутись за допомогою? До першого зустрічного? Ні.

Краще за все звернутись до міліціонера. Адже у нього така служба – всім допомагати. Якщо міліціонера немає поблизу, можна підійти до двірника, до мам і бабусь, які гуляють з дітьми.

Якщо ти загубився у великому магазині, підійди до продавця чи касира. Якщо це трапилось у метро, шукай чергового у червоному кашкеті чи контролера, що сидить у скляній будці. Він знає, як тобі допомогти.

Звичайно, найрозумніше – не відходити з того місця, де тебе залишили дорослі – мама, тато, чи бабуса, дідусь. А найменшим слід вивчити своє прізвище, як звати батьків, свою адресу. Добре, якщо ти знаєш свій телефон.

Цікавою буде для малюків невелика інсценівка за публікацією „Якщо ти сам вдома” (Розкажи онуку. – 1997. - □ 23-24. – С. 62-63).

Дійові особи : мама, син Андрій – 7 років, дочка Оленка – 4 роки, незнайомка.

Кімната. За столом сидять Андрій та Оленка. Раптом лунає дзвінок у двері.

Оленка, схоплюючись: „Мабуть, це мама!”

Андрій: „Зачекай! Мама ніколи не дзвонить, в неї є ключ. Давай краще запитавмо, хто це”

Оленка, розгубившись зупиняється. Андрій підходить до дверей.

Андрій: „Хто там?”

Незнайомка з-за дверей: „Відчиніть, будь-ласка”

Діти розгублено дивляться один на одного.

Андрій: „Хто ви, що вам треба?”

Незнайомка: „Дайте попити водички!”

Андрій, звертаючись до Оленки: „Дивно. попити води можна де завгодно. Навіщо за цим підніматись до нас на 5-й поверх?”

Оленка: „Може впустимо її, що нам води бракує?”

Андрій: „Цю жінку ми не знаємо. Якщо ми її впустимо, невідомо, що ще їй знадобиться крім води. І взагалі, мати нам не дозволяє нікому відчиняти двері. Хіба ти забула?”

Тим часом знову пролунав дзвінок.

Незнайомка: „Відчиніть”.

Андрій: „Ні! ми не можемо вам нічого дати. Скоро прийдуть батьки. Попросіть в них”.

Діти повертаються до столу, сідають, роздивляються книжки, малюють. Чути, як двері відчиняються, клацає ключ в замку. Заходить мама. Діти схоплюються назустріч.

Оленка: „До нас приходила чужа тьотя”.

Андрій: „Вона просила води, але ми подумали і вирішили не відкривати”.

Оленка: „Мабуть це погано, що ми не дали їй попити?”

Мама: „Ви зробили правильно! Якщо цій жінці справді потрібна була вода, вона б її знайшла і без вашої допомоги. Тільки невідомо, що їй було потрібно насправді. Якщо б вона увійшла і почала тут розпоряджатись, ви б самі про це пожалкували! Запам'ятайте: ви нікому не повинні відчиняти двері!”

Діти разом: „Нас не проведеш!”

Логічним продовженням такої інсценівки стануть „Поради Шерлока Холмса хлопчикам і дівчаткам, що самі лишились вдома” :

- ніколи не залишай двері квартири незачиненими, не відчиняй двері незнайомим, навіть, якщо незнайомиць назвався співробітником міліції чи ЖКУ, або просить зателефонувати до пожежної охорони, „швидко”, міліції;
- на видному місці у квартирі напиши телефон найближчого відділення міліції;
- якщо в домі є собака, привчи її подавати голос на кожний дзвінок, стук у двері;
- не відчиняй незнайомцям, якщо вони називаються знайомими твоєї родини, родичами; запропонуй зайти трохи пізніше, коли будуть батьки;
- не відчиняй двері жебракам, „погорільцям”, та іншим підозрілим особам;
- якщо хтось назвався сантехніком і кричить, що необхідно перекрити гарячу воду, інакше залле весь будинок, а кран у твоїй квартирі, запропонуй йому прийти з сусідами, яких ти знаєш;
- не відчиняй на слова: „Телеграма, треба розписатись!”; запропонуй прочитати її через двері, а ні – то нехай несуть на пошту;
- квіти і торт в руках незнайомців, їхні усміхнені обличчя – не причина відчиняти перед ними двері;
- не відповідай незнайомцям на питання: „Хто є вдома?”, „Як звать тебе і твоїх батьків?”, „Коли прийдуть старші?”;

- якщо телефонує незнайомиць, не називай себе, не говори з ним, поклади слухавку, якщо ж дзвінок явно загрожуючий, повідом батьків чи міліцію.

Щоб навчити учнів як безпечно поводитись на вулиці, як дівчаткам-підліткам уникнути неприємних несподіванок, а також, як батькам запобігти пограбуванню власного житла, доцільно познайомитись зі „Старими порадами про головне”. Допомогти у цьому можуть працівники правоохоронних органів.

Пропонуємо матеріал для трьох бесід названого циклу.

1. Безпечний шлях додому

До школи чи деінде школярам слід ходити найкоротшим і найбезпечнішим шляхом.

Необхідно уникати безлюдних доріг, погано освітлених, лісистих чи зарослих кущами стежок.

Не розмовляйте на вулиці з незнайомими. Якщо ж хтось вам нав'язується, намагайтеся дійти до людного місця і покликати на допомогу.

При наближенні машини, від якої відчуваєте небезпеку, краще закричати і втікати в протилежний рухові машини бік.

Запам'ятайте правило : ніколи не сідайте в попутну машину, що б при цьому не обіцяли.

Якщо поряд загальмувала машина, а пасажери питають дорогу, не слід близько підходити до авто.

Не слухайте на вулиці плеєр: в навушниках ви не зможете розпізнати звуки, що попереджають небезпеку.

Якщо ви носите сумку, не слід притискати її міцно до себе. Грабіжник може подумати, що в ній щось цінне і спробує вихопити. Маленькі сумочки, якщо в них якась цінність, носіть під пальто чи жакетом, курткою.

Завжди необхідно мати при собі невеликі гроші чи телефонну картку, щоб в критичній ситуації можна було зателефонувати на роботу чи додому батькам, родичам, знайомим.

Якщо на дорозі дитина зустріла компанію хуліганського вигляду, можна перечекати в найближчому магазині, чи перейти на інший бік вулиці – більш людний. Якщо ж все таки проходите мимо і питають „котра година” і т. ін., ніколи не слід зупинятися. Якщо ж їхня мета – пограбування, краще не опиратися. Власна безпека важливіша від грошей.

Чекаючи автобус на зупинці в темний час, стояти слід на освітленому місці, поряд з іншими людьми.

В автобусі сідати по можливості якнайближче до водія. Якщо в автобус зайшов п'яний чи буйний пасажир, не треба зустрічатись з ним очима.

Для тих, хто займається оздоровчим бігом, краще мати спортивний костюм яскравого кольору, тоді водіям авто буде легко його помітити. Час від часу треба міняти маршрут і

час бігу, щоб не могли підстерегти в певному місці.

Якщо під час бігу чи прогулянки ви помітили потенційну небезпеку, щоб не довести діло до біди, краще повернути назад. Не слід забувати: безпека понад усе!

2.□□□□ Будьте обережні, дівчатка

Дівчатам треба уникати товариства малознайомих хлопців. Звичайно, не слід іти до незнайомця в гості, чи запрошувати його до себе. Не дозволяйте відразу ж і проводити вас додому. Не називайте свою адресу і телефон. Буває, що хлопця набагато більше цікавлять коштовності у вашому домі, ніж ви самі.

Не легковажте щодо вашої зовнішності. Ваш „спокусливий” вигляд може спровокувати напад. Повертаючись додому темними вулицями завчасно зніміть із себе цінні речі (персні, браслети, сережки, ланцюжки), щоб не привернути увагу. Довге волосся заколіть наверх, щоб нападник не міг намотати його на руку. Зніміть ланцюжок, щоб вас не придушили ним.

Головні „козири” нападника – ваш страх і пасивність. Обов’язково чиніть опір. Не соромтесь голосно кричати, щоб привернути увагу.

Коли наполегливо чіпляються, скажіть, що ви хворі і т.п., намагайтесь хитрощами

виграти час, щоб постаратись вислизнути, втекти.

Носіть з собою свисток, газовий балончик. І не забудьте про „підручні” засоби самооборони – парасолька, будь-який аерозоль і навіть пригорща землі чи піску.

Опинившись в темну пору доби на вулиці, старайтесь обходити безлюдні місця, глухі загорожі, покинуті і недобудовані будівлі.

У пізній час не сідайте в порожній причепний вагон трамвая, тролейбуса, автобуса, електрички.

Якщо вас переслідують, переконайтесь, чи це так: пришвидшіть крок, перейдіть на другий бік вулиці. Якщо вирішили тікати, робити це слід несподівано для переслідувача. Але у жодному разі не забігайте у темні двори, підворіття, переходи.

Не заходьте у під'їзд, якщо там є незнайомі люди. Дорослі повинні потурбуватись, щоб там було світло навіть уночі.

Якщо ви очікуєте ліфт, а неподалік стоїть незнайомиць, не поспішайте заходити першою. Він може несподівано піти за вами. Не стійте у ліфті (коли вже зайшли з незнайомцем) спиною до супутника, він весь час має бути у зоні вашої уваги.

При нападі у ліфті захищайтесь усіма можливими способами. Головне, не видатися заляканою. Наробіть галасу, стукайте у двері, стінки ліфта. Намагайтесь натиснути кнопку виклику диспетчера.

Вирушаючи в гості у малознайому компанію, не вдягайтесь яскраво, не відкривайте надто плечі, груди, стегна й інші спокусливі місця.

Майте на увазі, що запрошуючи малознайому дівчину до себе „в гості”, кафе, ресторан, часто хлопець розраховує на винагороду. Тому подумайте, заздалегідь вирішіть, чи хочете ви „віддати належне”.

Опинившись у малознайомій компанії, не гріх роздивитись розміщення кімнат і коридору на випадок, якщо доведеться втікати.

Прийнявши запрошення провести вечір у незнайомій компанії, повідомте рідним, де ви будете. Зателефонуйте, якщо це можливо і повідомте, коли повернетесь. Залиште, зрештою, вдома адресу людей, до яких вас запрошено.

3. Захистіть своє житло

По можливості встановіть міцні дерев'яні, а не „картонні” двері з врізаними замками, які важче зламати.

На вашій сходовій клітинці можна разом з сусідами встановити ще одні додаткові двері, що стануть ще однією завадою грабіжникові.

Обов'язково встановіть у дверях вічко, щоб бачити, хто прийшов. І не впускайте незнайомих.

Не залишайте ключі від квартири в так званих „тайниках” – під килимом, у поштовій скриньці і т. д.

Якщо ви збираєтесь у відпустку, домовтесь з друзями чи родичами, аби вони забирали вашу кореспонденцію з поштових скриньок. Залишіть працювати в помешканні радіо, але не дуже гучно, щоб складалось враження ніби в квартирі хтось є.

Будьте дуже уважні щодо різноманітних дрібниць та раптовостей. Якщо хтось позаклеював дверні вічка, або ввіткнув у замок сірника чи клаптик папірця – це сигнал для вас: хтось цікавиться вашою квартирою. Тому краще зніміть цей клаптик або що і грабіжник зрозуміє, що вдома є господар.

Але все ж таки, якщо трапилось найгірше, ви прийшли і бачите, що у квартиру хтось проник... Не кваптеся заходити туди, а терміново дзвоніть у двері сусідам, зберіть їх на сходовій клітинці, попросіть, щоб вони викликали міліцію.

Якщо ви увійшли до помешкання і зіткнулись з грабіжниками, ви можете потрапити у жахливу ситуацію. Найбільш не передбачувані підлітки – вони не роздумуючи, можуть побити господаря. Дорослі скоріше зв'яжуть, закриють вас у туалеті чи ванній кімнаті. Тому краще вибігти назад і кликати на допомогу, якщо ж не вдалося краще не опиратися, адже життя важливіше за будь-які матеріальні цінності.

Дорослі, звичайно, знають про тисячі випадків насильства стосовно дітей. Отож, батьки стараються відвернути зустріч сина чи доньки з дорослими, що мають схильність і намір до протиприродного. Але як це зробити? Адже не будеш змалечку привчати їх, що світ переповнений гвалтівниками. Американський психолог Пола Статмен радить: „Лякати дітей не можна ні в якому разі – слід знайомити їх з правилами безпеки. А якщо біда трапилась, реагувати стримано, інакше ви більше ніколи нічого такого від них не дізнаєтесь... Тон розмови повинен бути довірливо-діловим. Бесіду варто побудувати приблизно так: „Знаєш, є такі люди, які не отримують задоволення, спілкуючись з

дорослими, і тому шукають дружби з дітьми...” Поясніть дітям, що спілкування між дитиною і дорослим ніколи не передбачає роздягання і дотиків до інтимних місць. Дитина повинна знати, що вона має право сказати „Ні” дорослому, якщо той посягатиме на її тіло. Попередьте дитя: ким би не був цей чоловік, що б він не робив, чи що б він не казав, про це слід розповісти вдома. Дитина повинна бути впевненою, що навіть якщо вона зробить помилку, батьки її покарають, а допоможуть”.

Пола Статмен рекомендує батькам бути уважними до людей, які виявляють підвищену цікавість до дитини: „Задумайтесь, з ким і як часто спілкується ваше чадо, чи не починає воно віддавати кому-небудь особливу перевагу, а якщо так, то чому”.

Дитина повинна знати, що ні з ким з дорослих вона не повинна усамітнюватись, ні від кого не слід брати подарунків, якщо про це не знають батьків. Поясніть дочці чи синові, що деякі подарунки можуть даруватися дорослими в обмін на щось: наприклад, на поцілунок. Розкажіть, що навіть в щоку вони не зобов'язані нікого цілувати, якщо їм цього не хочеться.

Навчіть дитину розпізнавати назви частин тіла і поясніть, які з них відносяться до суто особистих. Скажіть, що вони ніби є приватною власністю і зазіхання на них протизаконне. Навіть батьки не повинні зловживати поцілунками і обіймами дитини, а посторонні повинні просити у неї на це дозволу. Привчена до цього дитина легко зможе відмовити незнайомцю в нав'язливих пестошах.

Діти повинні знати, що стоїть за терміном „спокусник” і що ним може стати навіть добре знайома людина.

Продовжуючи тему безпечної поведінки, не можливо не згадати випадки, коли діти знаходять зброю. Ще й досі іноді трапляється, що друга світова війна нагадує про себе

страхливими знахідками: нерозірвані бомби і міни, склади снарядів, гранати і т. п.

Не виключена можливість виявити такі „подарунки” війни у лісі, в полі, на городі, в яру чи в кар’єрі, підвалі старого покинутого напівзруйнованого будинку. І хоча кожен з батьків виключає ймовірність такої знахідки саме його дитиною, однак варто пояснити синові чи доньці як поводити себе у таких випадках.

Коли дитина побачила зброю, чи якийсь металевий предмет, що нагадує її, навіть якщо не впевнений у тому, що це вибухонебезпечно, не можна підходити до нього, а тим більше брати до рук. негайно слід розповісти про свою пригоду комусь із дорослих і повідомити в рятувальну службу за телефоном 01 або у відділ міліції – 02. дорослі повинні прослідкувати, щоб до прибуття спеціальних служб ніхто не підходив до місця небезпечної знахідки.

Список літератури

- Бондаренко Л. Дитина в автономній ситуації / Л.Бондаренко, Л.Петренко // Позакласний час. - 2006.- № 17-18.- с. 57-75.
Екстремальні ситуації криміногенного характеру та способи їх уникнення // Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності. – К., 2003,- с. 208-210.
Зоценко Т. Дітям про способи психологічного захисту / Т. Зоценко // Початкова освіта. - 2003.- № 40.- с. 11-13.
Не будь жертвою // Енциклопедія для дівчат. - К., 2003.- с. 249-252.
Небезпечні ситуації // Улюблена енциклопедія для дівчаток. - Донецьк, 2003.- с. 191-209.
Небезпечні ситуації повсякденного життя та поведінки людини // Чирва Ю.О., Баб'як О.С. Безпека життєдіяльності. - К., 2001.- с. 146-184.
Попередження суїцидальної поведінки дітей і підлітків // Все для вчительки. - 2004.- № 10-11.- с. 139-151.
Яшник Л. Основи здоров'я: безпека під час відпочинку. Безпека вдома / Л.Яшник // Початкова освіта. - 2005.- № 2.- с. 14-15.

Н. Онофрійчук,

